

Åtta tjejer och en skvätta

Rapport från StOFs exkursion till Öland 12-15 maj 2005

Medelhavstenskvättan blev höjdpunkten på StOFs tjejskådarresa till Öland i maj. En art som tjejjägarerna fick jobba hårt för – men som bjöd på en riktig "njut-obs" när den sent omsider kom inom synhåll.

"Njut-obsar" var det gott om på resan. Och att ibland ta lång tid på sig att njuta var kanske en sak som skilde denna resa från de StOF-expeditioner där vi tjejer är i klar minoritet.

Litegrann, i varje fall - och det vore fullt att dra alla grabbskådare över en kam.

Att njuta av en medelhavstenskvättan, hanne, på nära håll i kvällsljuset är mumsmums för varje skådare. Nionde exemplaret någonsin i den svenska skådarhistorien förflyttade sig mellan grenar, stenar och staketpinnar och visade sig framifrån, bakifrån och i profil.

Det är så en ny art på Sverigelistan ska upplevas.

Men tjejjägarerna lät sig även länge roas av nykläckta sothönsungar med punkfrilla. Det är när man ser de orange testar som dessa representanter för det uppväxande släktet har på huvudet som man förstår att punkmodets skapare måste ha hämtat sin inspiration vid en fågeldamm.

Bobyggande gråhakedoppingar var en annan "njut-obs" på nära håll i tuben. Men vem var honan och vem var hannen? Vem fjädrade sig för vem och vem var flitigast med att plocka upp bomaterial under ytan? Diskussionens vågor gick höga.

Vid ett tillfälle kröp minibussen fram, för två gulärlor hade stämt träff på vägen framför oss och vem vill störa ett nyförälskat par?

Hur många skådare har förresten studerat en gök på nära håll medan den hoar? Ser väldigt festligt ut när den "sväljer" andra stavelser.

Men den som tror att resan försiggick i ett makligt tempo har fel. På tre dagar fick vi ihop 139 arter - den sista, storskrake, fick vi "reskryss" på några meter före Ölandsbrons högsta topp.

Det var där som exkursionsledaren Gigi Sahlstrand bestämt att punkt skulle sättas för tävlingen om att gissa rätt antal resarter. Storskraken gjorde Eva Brandt 140 kronor rikare - hade inte denna nya art plötsligt dykt upp hade det endast blivit delad förstaplats och 70 kronor.

- Gladare stämning. Lättare till skratt. Mindre prestigefyllt. Och det är mer "jargong" med killar, sammanfattade Gigi skillnaden mellan att skåda med enbart tjejer och i ett blandat gäng.

Vi andra höll med.

Det finns förstås även rent praktiska skillnader. De sju som inte hinner först till den enda toaletten när väckarklockan ringt har bara en sak i huvudet när en ny skådamorgon randats. Och det är inte fåglar!

Det var gott om stenskvättor överallt på ön, och bland dessa upptäckte larmförsedda skådare alltså en medelhavstenskvättan dag 2 av vår resa. Lokalen var Näsbybadet norr om Ottenby, och vi befann oss definitivt på fel ställe. I Beijershamn, där vi gick i lugn och ro i lövlunden och lyssnade på halsbandsflugsappare, omgivna av gulsippor och andra fagra fanerogamer.

Med en deltagare bakom en buske, och en annan deltagare på väg till en annan buske, tog det några minuter innan styrkan var samlad och satte av mot minibussen. En halvtimmes resa,

måtte skvättan hålla sig på plats!

- Jodå, kvittrade en kvinnlig skådarkollega som redan fanns på plats i manligt sällskap och höll hoppet vid liv via mobil. Den är här och sitter sååå fint!

Stämningen i bussen började nu bli hög. Tre av oss beslöt att exakt samtidigt ringa upp tre av grabbskådarna på den Skåneresa som StOF anordnade samma helg. Ha! Härligt att få drämma till med en sån art på StOFs första tjejskådareresa i historien. Prefix 2 i Rixlarm-manualen: "Mkt tung art".

Att vi hamnade bakom en dansk buss som färdades genom det öländska landskapet i gemytlig takt sänkte humöret något. När vi sedan nådde nerfarten till Näsbybadet kom vi inte ned med bussen, för massor av bilar med glada nykryssade skådare var på väg upp. I desperation parkerade vi bussen vid "stora vägen" och rusade åstad. Närmade oss lyckligt och väl vår glatt vinkande skådarkompis, som sett till att tubar stod inställda på medelhavstenskvättan med maximal skärpa. Bara för oss. Kanon!!

Med femton sekunder kvar till de hägrande okularen flög skvättan. Och för att göra en ytterligt lång historia mycket kort visade den sig inte igen, trots timmar av ihärdigt sökande och väntande.

Ingen av oss har någonsin glott på så många vanliga stenskvättor under motsvarande tid. Mycket vackra individer de flesta - men ingen med svart haklapp.

Med varierande grad av dysterhet återvände vi till bussen och skådade vidare. Komna till udden försvann precis en citronärlehona bak en krök - vi skrattade hysteriskt, men återfann den som tur var en stund senare och den psykiska jämvikten började återvända. Åtminstone hos dem som fick nytt kryss.

När en mycket lång rad danska bussturister med starkt varierande kikarstandard kom gående erbjöd vi dem till och med att titta på citronärlan i våra tubar. Det gäller att vara storsint.

Märkligt nog stod vi åter och lyssnade på halsbandsflugsnappare, denna gång i Södra Lunden, när larmet åter gick. Styrkan gick till omedelbar aktion, iväg till bussen bara och gasen i botten!

Den punkt från vilken skvättan nu larmats ut låg emellertid betydligt längre bort från parkeringsmöjligheterna än förra gången.

Om detta kan endast sägas att vi alla mår väl av motion.

Den här gången kom vi fem minuter för sent. Sedan ropande någon att skvättan fladdrat till någonstans - och åter var den borta.

Stämningen när vi långt om länge gav upp för andra gången var mycket tryckt.

En deltagare uttryckte en önskan om att börja samla frimärken.

En annan deltagare beslöt att vägra skriva om tjejesan i FiSt-en.

Gigi hämtade bussen medan vi andra stod och surade. Så gick larmet igen - Össby, nånstans!

Sittande i den efterlängtdade bussen ser vi så en skådare av motsatt kön komma springande långt bortifrån, vilt fåktande med armarna. Damerna konstaterar med en samfällid suck att det är väl bara att vänta. Den unge mannen vill förstås ha lift till Össby.

Icke! Skvättan sitter och solar sig på den plats där vi nyss befann oss, och nu har denna vänliga själ, som uppfattat att tjejskådargänget från Stockholm "dippat" två gånger i rad, sprungit ett antal hundra meter för att få oss att vända om.

Heder åt en sådan skådarkollega! Tom Malm från Skurup, vi tackar dig varmt!

Och tänk så fort det djupaste missmod kan förbytas i jublande glädje!! Äntligen kan vi slå numren på mobilerna och ringa killarna i Skåne, nu ska de minsann få höra vad tjejerna fått

se!

Det är bara en grabbskådare som över huvud taget svarar, och han hör knappt på. Vi har lyckats tajma in exakt den minut då de är i färd med att kryssa en vitgumpsnäppa i Malmö hamn. Även det en prefix 2-art.

Snopet! Men smällar får man ta. Grattis, förresten.

Segerrusiga äter vi en sen måltid i Grönhögen, där lunchbuffén under de "hetaste" skådarveckorna vår och höst står uppdukad till klockan 19, vilket man får vara tacksam för i situationer som denna. Vi skålar i vin och vatten, retas med ett tystlåtet grabbskådargång från Ljungby (de påminner oss då om medelhavsstenskvättan som visade sig där 2003) och beslutar oss i triumf för att ta en sväng ner till udden där en rostgumpsvala visat sig.

Och åh så härligt, där kommer den flygande, rakt över våra huvuden! Nytt kryss för några, vi andra bara njuuuter! Fint också med rödspovarna - den arten får man bara inte missa på Öland.

Öland är vackert i maj, med nyutslagna träd och buskar i limegrönt överallt och överdådiga lökplanteringar i trädgårdarna. Vem njuter inte av att få se breda rabatter med enbart vita narcisser? Eller kaskader av röda tulpaner och gula påskliljor i gräsmattorna.

Tittar man noga mellan planteringarna kan man rentav få syn en gråsparv - en art som det på vissa StOF-resor fordras riktade insatser för att få med bland reskryssen.

Alvaret är något för sig. Den skådare som vågar släppa himlavalvet med blicken kan så här års få årskryss på rosa majviva, blå bergsskrabba och lavar som inte är särskilt vackra men de är intressanta.

Tyvärr hade inte svarttärnorna hunnit komma till Möckelmossen - däremot överflögs vi här av resans enda tre tranor. Var höll resten hus? Man brukar ju se fler än så.

En annan art som hör Öland till är pungmes. Den hade öläningarna själva inte sett för året på en viss lokal – men vi lyssnade oss tålmodigt fram till det karaktäristiska pipet och tipsade tacksamma trupper vid den öländska hemmafronten.

Vi bodde hos Christian Cederroth - mannen med flest Sverigekryss och flest tomtkryss - i fyrvaktarbostaden som tillhör Segerstads fyr. Han gav oss en bra början på resan, med ropande hornuggla i trädgården precis efter ankomsten.

I huset finns allt, framför allt ett enormt skådarbibliotek. Efter kvällarnas artgenomgångar, som genomfördes under intagande av välsmakande drycker, var dock alla skådardavinnor mycket trötta och somnade utan hjälp av Birds of India.

I köket står en ljusstake i form av ett X och gillar man oliver kan man rada upp sådana i en olivskål i form av ett annat X. Det är sådant vi tjejer lägger märke till - och vi uppskattade också att det stod en bukett vackra påskliljor på bordet när vi kom.

Christian talade om för oss att han aldrig är orolig för städningen när det är kvinnliga skådare som bor där. Manliga skådare, däremot, kan han en eller annan gång ha synpunkter på. Skärp er, grabbar!

Segerstads fyr bjöd annars på jagande jorduggla, romantiska tornfalkar som tagit Christians tornuggleholk i besittning, en restrött lärkfalk, överflygande havsörn på nära håll, stjärtänder, snatteränder och annat smått och gott.

Fast vad var det för trut vi såg med gula ben? Christian, som kan trutar, konstaterade med lätt förvåning att någon silltrut var det alls icke. Utan en havstrut med fel färg på benen.

"Glöm inte att vi plockade fram halsbandsflug åt dig i trädgården", skrev vi i gästboken innan vi åkte. Kristina Skarin var kvinnan bakom det fjärde fyndet av arten i Segerstads historia.

Ska man uppnå 139 reskryss gäller det att ligga i, men självklart hade antalet varit ännu större om vi inte ägnat så många timmar åt skvättan. Sista dagen plockade vi in rätt många nya arter på listan, för då gjorde vi en ordentlig dammsugning av Beijershamns blötare delar.

Där fanns otroligt många mosnäppor, och gemensamt artbestämde vi en ensam stackars småsnäppa. Två mindre strandpipare exponerade sina gula ögonringar på väldigt nära håll och skärfläckorna var så där andlöst vackra som bara skärfläckor kan vara i perfekt ljus. Mätta och belåtna efter en aptitlig mix av vadare packade vi in tubarna i bussen med siktet inställt på hemfärd.

DÅ, just då, burrade sökaren i byxan och sifferkombinationen visade att en silkeshäger dykt upp sex kilometer söder om Beijershamn!

Vi som inte kryssat denna art, vilket var nästan alla, tappade omgående allt intresse för hemmets härd. Men som tur var för våra nära och kära tog det inte lång stund att återfinna hägern, som spatserade omkring i en strandkant och såg mycket udda ut i den svenska naturen. Det såg förresten rätt kul ut när den långa tofsen blåste åt alla håll i den ständiga öländska vinden.

Grand final!

Med silkeshägern uppnådde vi åtta tjejer sammanlagt 68 Sverigekryss. En del fick mer, andra mindre, beroende på hur många arter det fanns på listan från början. En art var emellertid ny för oss alla: medelhavsstenskvättan.

Eva Stenvång
